

1. Contextul evaluării

1.1. Contextul, aria de aplicabilitate și livrabilele evaluării

1.1.1. Obiective

Obiectivul general al acestui proiect este de a face o analiză a modului în care a fost transpus principiul egalității de șanse în toate etapele programelor care implementează în România Politica de Coeziune a UE, politică co-finanțată prin Fondul Social European, Fondul European de Dezvoltare Regională și Fondul de Coeziune.

Concluziile și recomandările au ca scop consolidarea dimensiunilor aferente egalității de șanse, atât pentru perioada actuală de programare, cât și pentru cea viitoare. De asemenea, au fost identificate și exemplele de bune practici / practici necorespunzătoare de transpunere a egalității de șanse la nivel de Program, dar și de intervenții specifice de succes. Obiectivele specifice ale proiectului sunt de a sprijini ACIS și AM-urile prin:

- ▶ oferirea unui cadru de referință al tendințelor, politicilor și acordurilor, evidențiate atât de cadrul european, cât și de cel național;
- ▶ transpunerea politicilor și obligațiilor legale în domeniul anti-discriminării, accesibilității și egalității de șanse în reguli și proceduri coerente de implementare care să fie în acord cu reglementările relevante;
- ▶ promovarea acordurilor europene și obiectivelor Politicii de Coeziune în domeniul anti-discriminării, accesibilității și egalității de gen a grupurilor vulnerabile în norme de aplicare și aspecte instituționale;
- ▶ definirea intervențiilor dedicate/ speciale, orientate pe îmbunătățirea oportunităților grupurilor vulnerabile și pe asistarea beneficiarilor pentru a respecta normele relevante, atât pentru perioada prezentă de programare, cât și pentru perioada viitoare de programare.

1.1.2. Întrebări de evaluare

Evaluarea acoperă 7 Programe Operaționale care se înscriu în Obiectivul de Convergență din România și răspunsurile la următoarele întrebări de evaluare definite în Termenii de Referință:

Tabelul 1: Întrebări de evaluare din TdR

ÎE1. CADRUL NAȚIONAL ȘI EUROPEAN RELEVANT PENTRU EGALITATEA DE ȘANSE	ÎE2. TRANSPUNEREA PRINCIPIULUI EGALITĂȚII DE ȘANSE ÎN PROGRAMELE DE INSTRUMENTE STRUCTURALE
ÎE1.1: Care sunt domeniile / subiectele care vizează egalitatea de șanse relevante pentru Instrumentele Structurale?	ÎE2.1: Cum au fost transpuse prevederile europene și naționale în diversele etape ale programelor aferente politicii de coeziune, co-finanțate prin FSE, FEDR și Fondul de Coeziune în România?
ÎE1.2: Care este cadrul legal național relevant în domeniul egalității de șanse?	ÎE2.2: Ce alte subiecte care privesc egalitatea de șanse au fost promovate / integrate în diferite PO?
ÎE1.3: Există reglementări sau politici europene care privesc egalitatea de șanse care nu au fost transpuse în legislația națională?	ÎE2.3: Pot fi identificate cazuri de bună practică în integrarea subiectelor care privesc egalitatea de șanse în cadrul aferent Instrumentelor Structurale?
ÎE3. BARIERE CARE LIMITEAZĂ ACCESUL LA FINANȚARE	ÎE4. PROIECTE SPECIFICE PENTRU GRUPURILE VULNERABILE
ÎE3: În ce măsură mecanismele de programare și implementare existente au creat acces la finanțare pentru persoanele din grupurile vulnerabile?	ÎE4.1: Care sunt proiectele specifice direcționate sau dedicate grupurilor vulnerabile?
	ÎE4.2: Care dintre proiectele specifice direcționate sau dedicate grupurilor vulnerabile sunt identificate ca (având potențial de) bune practici?

1.1.3. Livrabile

Acest Raport de Evaluare conține:

- ▶ o prezentare a metodologiei de evaluare folosită pentru a răspunde la fiecare întrebare de evaluare, inclusiv metodologia pentru alegerea exemplurilor de bune practici (Capitolul 1, Capitolul 2, Anexa 1)
- ▶ o explicare a conceptului de egalitate de șanse și un inventar al domeniilor / subiectelor relevante în context european și în cel aferent Politicii de Coeziune (Capitolul 1)
- ▶ o prezentare generală a condiției Grupurilor Vulnerabile în România (Capitolul 1)
- ▶ constatările pe fiecare întrebare de evaluare, care să acopere toate aspectele și Programele Operaționale: reguli de transpunere, integrarea subiectelor aferente egalității de șanse, intervențiile specifice direcționate sau dedicate; accesul la finanțare pentru persoanele din grupurile vulnerabile (Capitolul 2)
- ▶ exemple de bune practici: 3 exemple de bune practici (și 2 de practici necorespunzătoare) cu privire la integrarea temelor egalității de șanse prin programarea Instrumentelor Structurale și modalitățile de implementare (Capitolul 2 și Anexa 5) și 7 proiecte de cele mai bune practici, vizând domenii/subiecte relevante pentru egalitatea de șanse sau grupurile vulnerabile (Capitolul 2 și Anexa 8)
- ▶ concluziile și recomandările care să facă distincția între perioada curentă de programare actuală, cât și cea următoare (Capitolul 3)
- ▶ un cadru de referință al tendințelor, politicilor și acordurilor în ceea ce privește grupurile vulnerabile (Anexa 1)
- ▶ un inventar / bază de date cu proiectele care vizează aspecte ale egalității de șanse (pe grupuri-țintă specifice) pe diferite tipuri de intervenții (Anexa 10)

În plus, 3 cele mai bune practici cu privire la integrarea temelor relevante pentru egalitatea de șanse prin programarea Instrumentelor Structurale și modalitățile de implementare și 7 proiecte de cele mai bune practici, vizând domenii/subiecte relevante pentru egalitatea de șanse sau grupurile vulnerabile au fost furnizate în format electronic și în exemplare tipărite adecvate pentru distribuirea către publicul larg.

1.2. Metodologie

1.2.1. Cadrul de Evaluare

Evaluarea a fost efectuată în conformitate cu planul prezentat în Cadrul de Evaluare inclus în Anexa 1, care detaliază, pentru fiecare întrebare, o grilă de evaluare formată din:

- ▶ premisele evaluării, și anume criteriile de evaluare utilizate pentru a specifica semnificația întrebărilor de evaluare;
- ▶ abordarea analitică, și anume tipul de analiză pe care o vom efectua pentru a răspunde întrebărilor de evaluare, date fiind criteriile de evaluare;
- ▶ instrumentele metodologice, și anume instrumentele pe care le vom utiliza (cercetare documentară, interviuri, chestionare etc.) pentru implementarea abordării analitice;
- ▶ sursele primare de informații, și anume sursele (adică persoanele) care pot furniza date și informații pe o anumită temă;
- ▶ sursele secundare, și anume sursele pe care le vom utiliza în baza documentelor, publicațiilor, rapoartelor sau instrumentelor existente, furnizând date și informații deja disponibile.

Tabelul 2: Structura Cadrului de Evaluare

Întrebarea de evaluare, conform Caietului de Sarcini	Premise pentru evaluare	Abordarea analitică	Instrumentele de Evaluare	Surse primare de informații	Surse secundare de informații	Evaluabilitate
Î2.3: Pot fi identificate cazuri de bună practică în promovarea/integrarea subiectelor care privesc egalitatea de șanse în cadrul aferent Instrumentelor Structurale?	Există proiecte sau componente ale sistemelor de gestionare a PO care sunt extrem de eficiente în sprijinirea egalității de șanse	(1) Definirea criteriilor de selecție a celor mai bune practici (2) Colectarea informațiilor relevante pentru selectarea celor mai bune practici (3) Analiza practicilor de transpunere a prevederilor din domeniul egalității de șanse în etapele menționate anterior, comparativ cu criteriile convenite cu UCE pentru identificarea bunelor practici (4) Identificarea practicilor privind implementarea programului care abordează în mod corespunzător egalitatea de șanse (în orice etapă de implementare a programelor) (5) Analiza comparativă cu practicile utilizate în alte state membre	► Analiza documentară conform listelor de verificare prezentate la par. 3.3.3 ► Interviu cu AM Focus grup pentru selectarea criteriilor relevante ► Reuniune cu UCE pentru definirea criteriilor de selecție ► Studii de caz	► Reprezentanții AM, partenerii sociali care participă la reuniunile Comitetului de Monitorizare, Asociațiile care promovează egalitatea de șanse, sindicatele, AM-urile ► UCE ► AM-uri	(1) Documentele privind programele conform Î2.1 (2) Bune practici / practici necorespunzătoare privind promovarea /integrarea principiului egalității de șanse la nivelul UE	Ridicată

1.2.2. Instrumentele de Evaluare

Tabelul de mai jos prezintă o perspectivă asupra modului de utilizare a instrumentelor de evaluare, cu detalii privind factorii interesați care sunt implicați, tipul de informații colectate și corespondența cu întrebarea de evaluare:

Instrumentul de Evaluare	Factori interesați implicați	Informații colectate	Întrebări de evaluare adresate
Cercetare documentară		<ul style="list-style-type: none"> ► Documente relevante la nivel european ► Documente relevante la nivel național 	► Î1
		<ul style="list-style-type: none"> ► Documente de programare ► Documente de implementare pentru DMI-urile/Operațiunile selectate ► Rapoarte de Evaluare (ex ante, tematice, intermediare) ► Monitorizare (Documente de monitorizare, indicatori, colectarea și validarea datelor, raportare) ► Literatura de specialitate privind cele mai bune practici referitoare la transpunerea egalității de șanse în domeniul Instrumentelor Structurale din statele membre ► Rapoarte Anuale de Implementare 	► Î2
		<ul style="list-style-type: none"> ► Rapoarte Anuale de Implementare ► Date din SMIS și SIM-POSDRU 	► Î3
		<ul style="list-style-type: none"> ► Date din SMIS și SIM-POSDRU 	► Î4
Panelul de experți	<ul style="list-style-type: none"> ► Experți internaționali în EȘ ► Experți naționali în EȘ ► Reprezentanți din cadrul Direcțiilor Ministerului Muncii care dețin competențe în domeniul egalității de șanse 	<ul style="list-style-type: none"> ► Înțelegerea Cadrului Național și European pentru aplicarea principiului egalității de șanse ► Definirea conceptului egalității de șanse relevant pentru domeniul Instrumentelor Structurale din România, inclusiv o „listă” a domeniilor /subiectelor și grupurilor vulnerabile relevante 	► Î1
Focus grupuri	<ul style="list-style-type: none"> ► AM-uri, parteneri sociali -membri ai Comitetelor de Monitorizare a PO-urilor și reprezentanți de sindicat, reprezentanți ai asociațiilor specializate în 	<ul style="list-style-type: none"> ► Criterii pentru selectarea celor mai bune practici în integrarea egalității de șanse în etapele Programului. ► Criterii pentru selectarea celor mai bune practici, respectiv proiecte deosebit de eficiente în abordarea chestiunilor care vizează egalitatea de șanse ale 	<ul style="list-style-type: none"> ► Î2 ► Î4

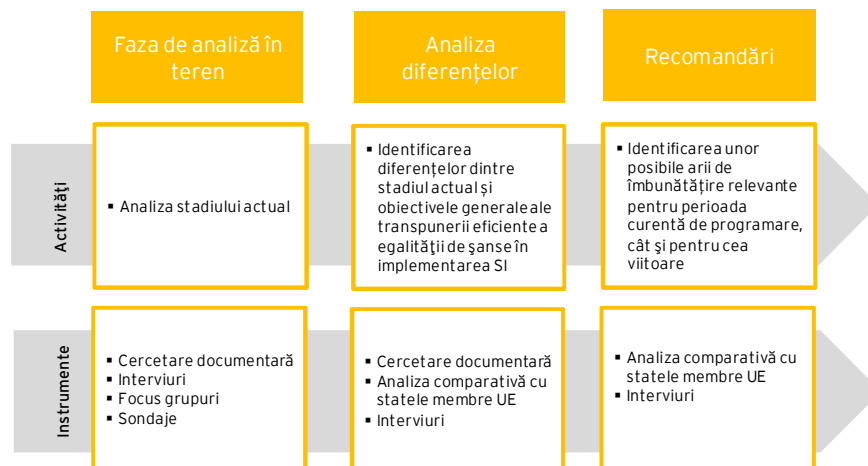
Instrumentul de Evaluare	Factori interesați implicați	Informații colectate	Întrebări de evaluare adresate
	probleme privind egalitatea de șanse, incluziunea socială sau grupurile vulnerabile	grupurilor vulnerabile	
Interviuri	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Interviuri cu AM ▶ Interviuri cu ACIS 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Prezentarea generală a impactului principiului egalității de șanse asupra programelor ▶ Discuție cu privire la domeniile majore de intervenție din cadrul PO 	▶ Î2
	▶ Interviuri cu organizații din România care reprezintă interesele grupurilor vulnerabile	▶ Definirea listei finale cu barierele care afectează accesul grupurilor vulnerabile la finanțare	▶ Î3
	▶ Interviuri cu AM și beneficiarii de proiect pentru finalizarea studiului de caz	▶ Colectarea informațiilor pentru finalizarea studiilor de caz	▶ Î4
Sondaj			
Chestionar destinat principalilor respondenți	▶ Interlocutorii specificați de Autoritățile de Management cu privire la bunele practici	▶ Solicitarea de informații comparabile legate de proiecte în baza criteriilor de selecție pentru cele mai bune practici	▶ Î4
Chestionar destinat beneficiarilor	▶ Beneficiarii proiectelor selectate ca exemple de bune practici	▶ Solicitarea de informații detaliate despre bunele practici cu referire specială la nevoile grupurilor vulnerabile	
Analiza comparativă cu statele membre		▶ Cele mai bune practici adoptate de statele membre în vederea transunerii principiului egalității de șanse în diferite faze ale ciclului Programului	▶ Î2
		▶ Cele mai bune practici adoptate de statele membre pentru eliminarea barierele în calea accesului la finanțare pentru grupurile vulnerabile	▶ Î3

Metodologiile de selectare a celor mai bune practici de transpunere a subiectelor legate de egalitatea de șanse prin programarea Instrumentelor Structurale și modalitățile de implementare și pentru selectarea celor mai bune practici, vizând domenii/subiecte relevante sunt prezentate, de asemenea, și în Secțiunile 2.2.1 și 2.4.2

1.2.3. Structurarea recomandărilor

Pentru a ne structura recomandările în vederea îmbunătățirii abordării actuale a chestiunilor legate de egalitatea de șanse în cadrul sistemului de Instrumente Structurale (în special pentru ÎE2, ÎE3), am analizat existența unor posibile diferențe între dovezile colectate în faza de analiză de teren și obiectivele care asigură o transpunere eficientă a principiului. Abordarea a fost funcțională pentru identificarea aspectelor esențiale legate de Program și funcționale pentru propunerea unor posibile îmbunătățiri ale proceselor și procedurilor adoptate până în prezent. Analiza a fost realizată pe baza informațiilor colectate din surse primare și secundare, dar și din abordări ad-hoc care să permită compararea dovezile colectate cu rezultatele așteptate.

Figura 1: Metoda analizei diferențelor

Pe baza acestor rezultate, am formulat concluzii cu privire la ariile de îmbunătățire în sensul reducerii diferențelor dintre situația ideală legată de transpunerea eficientă a principiului egalității de șanse și stadiul actual.

1.3. Contextul evaluării

1.3.1. Cadrul Strategic Național de Referință din România 2007-2013

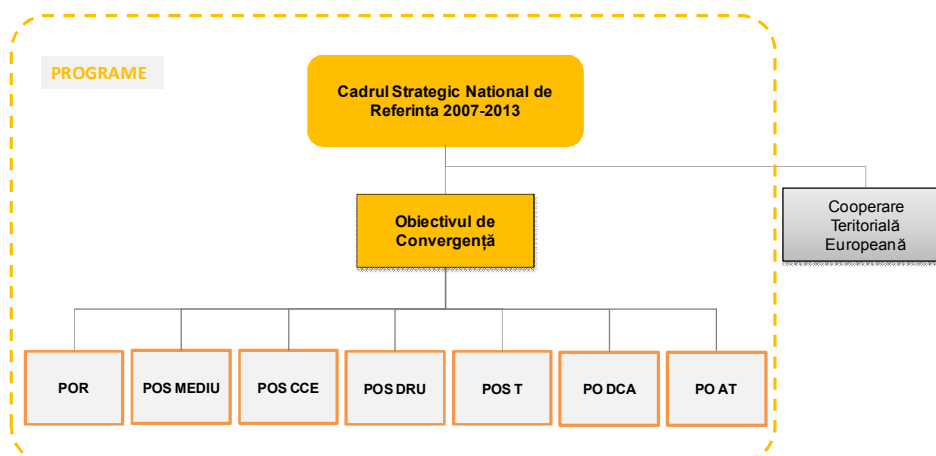
Cadrul Strategic Național de Referință (CSNR) reprezintă documentul strategic național prin care este planificat modul de utilizare pe termen mediu al Fondurilor Structurale și de Coeziune, în baza Planului Național de Dezvoltare 2007-2013, făcând legătura între prioritățile naționale de dezvoltare și prioritățile la nivel european – Orientările Strategice Comunitare (OCS) privind Coeziunea 2007-2013 și Liniile Directoare Integrate ale UE pentru Creștere Economică și Locuri de Muncă 2005-2008.

CSNR pentru perioada 2007-2013 prevede că Fondurile Structurale și de Coeziune ale UE vor contribui la realizarea obiectivului global de reducere a disparităților de dezvoltare economică și socială dintre România și statele membre UE, generând o creștere suplimentară de 15-20% a PIB până în 2015.

Acest obiectiv general CSNR este detaliat suplimentar în cadrul a patru priorități tematice specifice, respectiv dezvoltarea infrastructurii de bază la standarde europene, creșterea competitivității pe termen lung a economiei românești, dezvoltarea și utilizarea mai eficientă a capitalului uman din România, dezvoltarea unei capacități administrative eficiente. Încadrând aceste priorități tematice, CSNR din România include o prioritate teritorială, care abordează ariile cu probleme regionale pentru prevenirea extinderii disparităților regionale.

CSNR stabilește strategia care susține Programele Operaționale care sunt co-finanțate prin Fondul European de Dezvoltare Regională, Fondul Social European și Fondul de Coeziune. Pentru Obiectivul Convergență, România a transpus prioritățile generale din CSNR în cele 7 PO-uri, pentru care contribuția totală a UE se ridică la EUR 19,2 mld. pentru perioada 2007-2013.

Figura 2: Structura CSNR

Cu privire la implementarea principiului egalității de șanse, CSNR prevede că, în conformitate cu Articolul 60 din Regulamentul General, Autoritățile de Management pentru PO sunt responsabile cu asigurarea faptului că operațiunile finanțate din Instrumente Structurale vor fi în concordanță cu prevederile Tratatului, cu instrumentele, politicile și acțiunile comunitare.

Egalitatea de șanse va fi promovată prin intervenții în cadrul tuturor Programelor Operaționale. Astfel se va asigura participarea echitabilă a femeilor și bărbaților la operațiunile și beneficiile care derivă din implementarea operațiunilor. Egalitatea de șanse se va concentra și pe grupurile vulnerabile, tineri, minorități etnice, în specialii romi, persoane cu dizabilități și persoane cu dificultăți de învățare. Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse va asista AM și Comitetele de Monitorizare a PO în procesul de abordare a acestei politici orizontale esențiale.

1.3.2. Situația grupurilor vulnerabile la momentul redactării CSNR

Analizele socio-economice incluse în CSNR și POS DRU identifică principalele grupuri sociale care riscă marginalizarea, precum și problemelor acestora referitoare la integrarea lor socială, reintegrarea pe piața muncii și accesul la educație.

În 2005, **femeile** reprezentau 51,2% din populație, iar România se afla pe locul 56 din 175 de țări, conform indicelui de măsurare a disparităților bazate pe gen, care măsoară dezavantajele femeilor cu privire la cele trei dimensiuni, respectiv sănătatea reproductivă, afirmarea și piața muncii.

În perioada 2002-2005, șomajul feminin din România fluctua între 7,7% și 6,4%, constant sub rata de șomaj din rândul bărbaților, chiar mai jos decât valoarea de 9,8% înregistrată în UE-25 și 8,9% din UE-15. Pe de altă parte, salariul femeilor varia între 82% și 83% din cel primit de bărbați în perioada 1999-2003, dar a crescut la 87% în 2005.

Cercetările din 2005 au arătat că 67,6% dintre femeile angajate lucrau în industrii precum cea alimentară sau textilă și aveau salarii sub salariul mediu brut. Violența și discriminarea la locul de muncă din România erau mai mari comparativ cu țările aderente și candidate, dar sub nivelul mediei din UE 15.

Populația de origine romă totaliza un număr de 535.140 persoane la recensământul din 2002 (2,5% din populație), reprezentând a doua cea mai mare minoritate etnică, dar totuși, estimările independente efectuate de către sociologi, dar și de către Comisia Europeană¹, susțin că numărul real este de până la 2,5 milioane. Un raport al Băncii Mondiale a arătat că în 2000, un procent de circa 68,8% din populația romă trăia cu mai puțin de 4,3 USD pe zi.

Principalele probleme identificate cu care se confruntă acest grup se refereau la condițiile precare de educație, ceea ce duce la un nivel scăzut de participare la educație și rezultate slabe la învățatură, lipsa abilităților și

¹ „Raportul periodic privind progresele înregistrate de România pe calea aderării 2004”

experienței pe piața muncii, participarea insuficientă la economia oficială, numărul mare de copii, lipsa locuințelor și condiții de viață necorespunzătoare, lipsa cărților de identitate, precum și o stare de sănătate mai precară decât cea a restului populației. Doar 22,9% din populația romă era activă din punct de vedere economic și, din aceștia, 71,5% aveau un loc de muncă. Cealaltă minoritate etnică semnificativă ca număr, identificată în CSNR este **populația maghiară**, reprezentând 6,6% din populația totală.

Cota de **persoane cu dizabilități** din totalul populației s-a menținut în jur de 1,8-2,1% în perioada 1999 - 2006, cu fluctuații determinate de cadrul legal aplicabil. Numărul de persoane cu dizabilități încadrate în muncă este scăzut din cauza discriminării, lipsei de oportunități, educație, abilități profesionale și barierelor în calea accesibilității ca rezultat al diminuării oportunităților de angajare, iar politica de integrare a copiilor cu dizabilități încă nu funcționează într-un mod eficient, 30% dintre copiii cu dizabilități cu vârste între 6 - 18 ani fiind integrați în școli publice.

Numărul persoanelor instituționalizate a scăzut în mod constant de la 20.270 în 2003 la 17.560 în al treilea trimestru în 2006, în timp ce numărul de persoane neinstituționalizate a crescut de la 387.850 la 461.828 în aceeași perioadă. S-a înregistrat o scădere a numărului de persoane cu dizabilități care trăiesc în centre de îngrijire, iar creșterea alocațiilor de stat acordate familiilor pentru a asigura persoanelor cu dizabilități îngrijire la domiciliu era încă limitată de subdezvoltarea serviciilor în folosul comunității în ceea ce privește acoperirea, diversitatea și calitatea.

Persoanele tinere cu vârsta de peste 18 ani care părăsesc instituțiile de îngrijire ale statului se confruntă cu lipsa accesului la locuințe și dificultăți de integrare pe piața muncii, în special ca rezultat al lipsei abilităților profesionale necesare. Alte grupuri de copii vulnerabili includ și „copiii străzii”, iar problemele conexe sunt cele legate de integrarea socială, exploatarea copiilor pe piața muncii, abandonul școlar, copiii afectați de traficul de persoane și cei implicați în acțiuni de criminalitate juvenilă.

1.3.3. Prezentare generală a situației actuale a grupurilor vulnerabile

Pentru a obține o prezentare generală a situației actuale a grupurilor vulnerabile din România am analizat informațiile cuprinse în analizele socio-economice pentru Programarea Fondurilor Europene 2014-2020 ale Grupului tehnic de lucru Afaceri Sociale și Incluziune Socială și ale Grupului tehnic de lucru Economie Socială și Antreprenoriat, analizele de fond cuprinse în Strategia Națională pentru Egalitatea de Șanse între femei și bărbați pentru perioada 2010 - 2012 și Raportul Ministerului Muncii, Familiei și Protecției Sociale cu privire la incluziunea socială în România din 2010.

Discriminarea bazată pe gen rămâne una din principalele provocări cu care se confruntă societatea românească din cauza unui număr vizibil de diferențe în ceea ce privește accesul, participarea și implicarea femeilor și bărbaților în participarea socială, politică, economică, culturală și pe piața muncii. Piața muncii continuă să fie caracterizată de segregări pe bază de gen, în sensul că participarea femeilor rămâne preponderentă în activități economice precum sănătatea, educația, administrația publică, în timp ce participarea bărbaților este mai mare în domenii precum industria grea, apărare, astfel rezultând o diferență în nivelul de remunerare al femeilor și cel al bărbaților. Cu toate acestea, comparativ cu datele statistice din 2004 conform cărora diferența de remunerare dintre bărbați și femei era de 14%, există o tendință de reducere a acestor diferențe.

În 2004, rata șomajului pentru femei în grupa de vârstă 15-64 era de 52,1%, în timp ce pentru bărbați era de 63,6%, o situație care este confirmată și de cele mai recente statistici din 2007. În ceea ce privește șomajul, în 2007, rata în cazul femeilor era semnificativ mai mică decât cea pentru bărbați (4,9% față de 7,2%).

Participarea la procesul de luare a deciziilor este, de asemenea, caracterizată de o disproporție între numărul de femei și numărul de bărbați reprezentați în structurile parlamentare și guvernamentale.

La analiza nivelului de sărăcie conform indicatorului „genul capului gospodăriei” rezultă că gospodăriile conduse de femei sunt mai afectate de sărăcie decât cele conduse de bărbați ca rezultat al faptului că, în general, femeile care se ocupă de conducerea unei gospodării sunt mai puțin active pe piața muncii.

Populația romă este identificată drept unul dintre cele mai vulnerabile grupuri ale populației din România, care se confruntă cu un risc de sărăcie de 7 ori mai mare (31,1%) decât restul populației (4,4%), conform datelor din 2009, factorii determinanți fiind nivelul scăzut de venituri per gospodărie, nivelul scăzut de educație al adulților și prevalența muncii la negru. Conform rezultatelor preliminare ale recensământului din 2012, există o populație romă formată dintr-un număr de 619.000 de persoane, reprezentând 3,2 din populația țării. La momentul realizării prezentului raport, nu existau date statistice detaliate în ceea ce privește situația încadrării în muncă a populației romă în 2012.

Comparativ cu situația din alte state membre, populația romă din România înregistrează un nivel scăzut al participării pe piața muncii, demonstrând, totuși, o atitudine proactivă față de oportunitățile neoficiale de integrare. Recensământul locuințelor din 2002 a arătat că 22,9% dintre romi fac parte din populația activă și că, din acest procentaj, 28,5 erau șomeri aflați în căutarea unui loc de muncă, 41% dintre persoane lucrau în agricultură și 31% erau muncitori necalificați. Mai exact, 70% din populația romă nu avea nicio calificare și era angajată în activități care nu necesitau niciun fel de formare profesională.

Raportul Comisiei Prezidențiale pentru Analiza Riscurilor Demografice și Sociale din 2009 a arătat că 53% din bărbații romi și 23% din femeile rome prestează activități remunerate. Dintre aceștia, doar 36% dintre bărbații care lucrează sunt angajați, comparativ cu 77% din bărbații angajați care nu sunt romi. Ca procentaj al întregii populații adulte rome, doar 19% dintre bărbați și 11% dintre femei sunt angajate, comparativ cu 40% dintre bărbații și 31% dintre femeile celorlalte minorități.

Conform celui mai recent „Barometru de incluziune socială” (2010), populația romă este cea mai expusă riscului de excluziune socială, este discriminată și nu are acces egal la educație, piața muncii, servicii sociale și sistemul de sănătate. Rata de ocupare a populației rome rămâne foarte scăzută, în timp de risc de concediere este de zece ori mai mare decât pentru restul populației. Din motivele de mai sus, 60% dintre gospodăriile rome sunt susținute cu un salariu care este de 60% din salariul minim legal. În plus, abandonul școlar timpuriu care caracterizează tinerii romi este asociat cu un parcurs în viață conform modelelor tradiționale, rezultatul fiind că aproximativ 60% dintre femei nasc primul copil înainte de vârsta de 18 ani.

Organizația Națională a Persoanelor cu Handicap din România arată că, în ultimii zece ani, numărul **persoanelor cu dizabilități** din România a crescut de la 420.000 la aproape 690.000 persoane (cu 60%), din care aproximativ 9% sunt copii și 91% adulți, din care 97,5% sunt instituționalizați. Cota de persoane cu dizabilități din populația totală a crescut, totuși, chiar mai mult, ca rezultat al faptului că populația actuală a României a scăzut de la 21,6 mil în 2002 la 19 mil în 2011.

Principalul factor care afectează ocuparea persoanelor cu dizabilități îl constituie educația. Din această perspectivă, sistemul educațional din România creează dezavantaje majore pentru persoanele cu dizabilități, astfel ajungându-se la o rată de analfabetism și de abandon timpuriu care sunt de 7 ori și respectiv 2 ori mai mari decât cele ale populației generale. În 2008, numărul persoanelor cu dizabilități care aveau o ocupație se ridica la 12% din numărul total de persoane cu dizabilități cu vârste 18 - 60 ani, dependenți de familii. Tendințele privind ocuparea prezentate de Societatea Academică Română în 2009 (în documentul: *Diagnostic: Excluz de pe piața muncii. Piedici în ocuparea persoanelor cu dizabilități în România*) arată, de asemenea, o creștere globală a numărului de persoane cu dizabilități, care a crescut de la 9.600 în 2003 la peste 27.000 în 2009.

În România există aproximativ 3,8 milioane de **copii** cu vârsta de sub 18 ani afectați de riscul sărăciei și excluziunii sociale, adică mult mai mulți decât pentru celelalte grupuri de populație. **Copiii și tinerii** (18-23 ani) reprezintă grupul cu cea mai mare probabilitate de a se confrunta cu sărăcia absolută și ca urmare a recesiunii economice, cu cele mai dificile condiții confruntându-se copiii care trăiesc în zonele rurale, precum și cei de etnie romă. În ceea ce privește ocuparea, piața muncii oferă puține posibilități pentru tinerii din grupa de vârstă 15 - 25 și arată o tendință mai îngrijorătoare decât în celelalte state membre, cu o rată a șomajului ce crește de la 18,6% în 2008 la 23,9 în primul trimestru al lui 2012.

Lipsa oportunităților de angajare a afectat tinerii (inclusiv absolvenții de facultate) și **persoanele de peste 45 de ani** mai mult decât orice altă categorie de vârstă, în special în zonele rurale și în orașele mici, unde oportunitățile de angajare sunt extrem de limitate. Conform „Barometrului de incluziune socială” (2010), aceste două grupuri de vârstă s-au confruntat cu cele mai grave probleme în găsirea unui loc de muncă, rezultatul fiind emigrarea tinerilor în străinătate și faptul că persoanele în vârstă, când este posibil, se bazează pe agricultura de subsistență.

În ceea ce privește segmentarea pe principii religioase, dintr-o populație totală de 19 mil. persoane, 16.367.000 sunt ortodocși, 870.000 romano-catolici, 160.000 greco-catolici, 600.000 reformiști, 118.000 bapțiști, 368.000 penticostali, 86.000 adventiști și 344.000 sunt de altă religie. Din cele prezentate mai sus rezultă că majoritatea grupurilor vulnerabile care au fost abordate în Cadru Strategic Național de Referință rămân de actualitate, în cazul unor dintre ele situația chiar înrăutățindu-se ca urmare a efectelor recesiunii economiei globale.